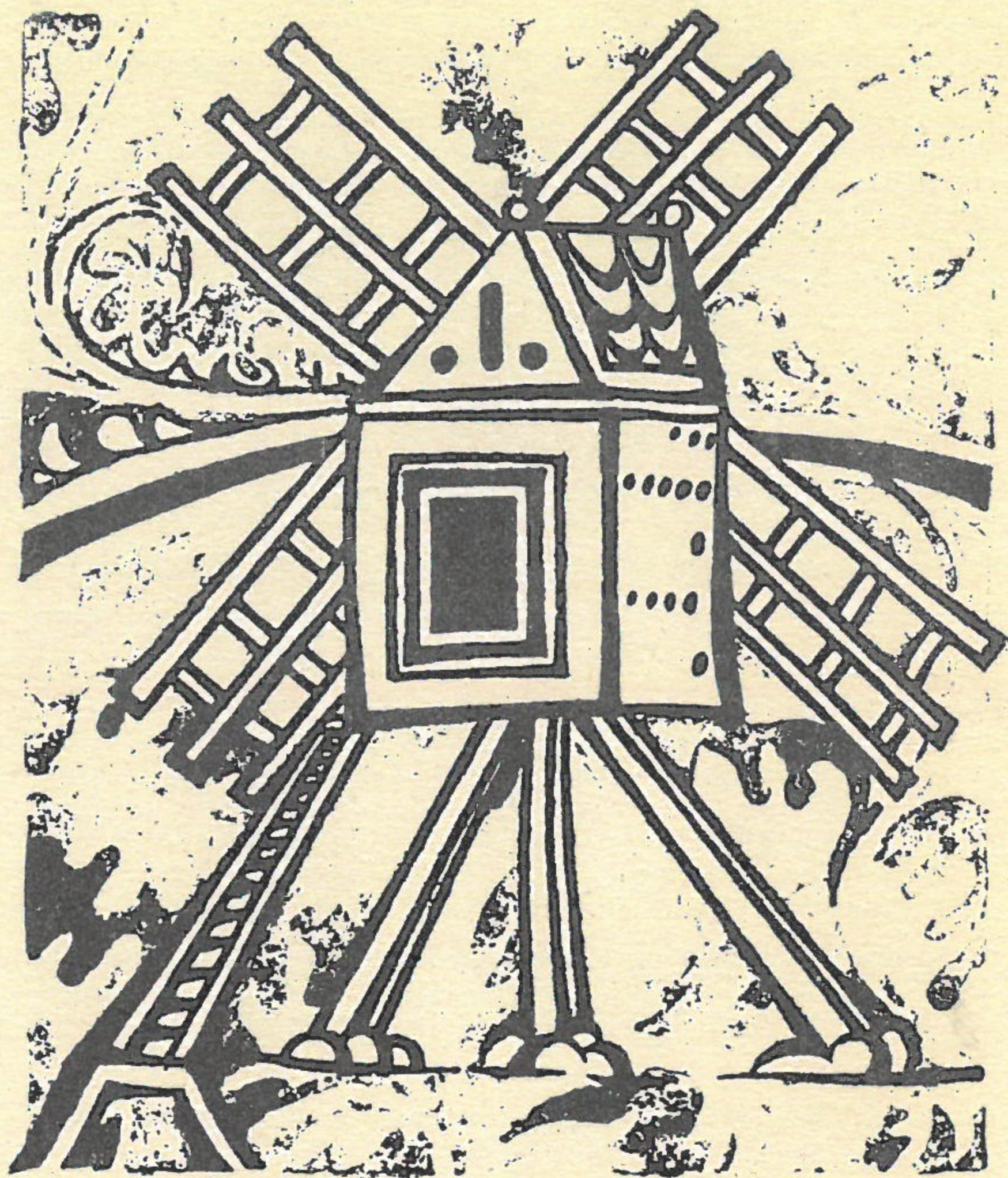

ZPRAVODAJ TECHNICKÉHO MUZEA V BRNĚ

4

1971

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující instituce vydává Technické muzeum v Brně. Vychází čtvrtletně. Zodpovědný redaktor Ing. Vladimír Herka. Náklad 200 výtisků. Povoleno NVmB, č. 292. Výtiskl DKmB.

Pouze pro vnitřní potřebu - zdarma.

Končí se rok 1971, rok bohatý na významné události v naší společnosti. Oslavy 50. let založení Komunistické strany Československa, jednání a závěry XIV. sjezdu KSČ a volby do zastupitelských orgánů; to byly bezesporu významné mezníky ve vývoji naší země, které podstatně ovlivnily činnost ve všech oblastech našeho života, v každém závodě, ústavu, či úřadu a konec konců život každého občana této společnosti.

Tyto události ovlivnily významně i činnost našeho ústavu a plnění jeho úkolů. Dnes, kdy bilancujeme a kontrolujeme dosažené praktické výsledky s plány, které jsme si na začátku roku vytýčili, můžeme být vcelku spokojeni. Přes různé potíže se nám podařilo vyřešit řadu organizačních, provozních a stavebních problémů ústavu, dokončit většinu plánovaných odborných a výzkumných úkolů, i jejich prezentaci. Jistěže tato naše práce bude předmětem důkladného hodnocení při jiných příležitostech, ovšem akce, jako např. výstava k 50. výročí vzniku KSČ o historii vybraných brněnských průmyslových podniků, výstava o minulosti a současnosti československého letectví, seminář k dějinám metalurgie na Moravě, účast ústavu při záchrance Staré huti v Josefově a jiné, jsou na první pohled zřetelným důkazem dobré práce ústavu a jeho celého pracovního kolektivu.

Dosažené dobré výsledky jsou pro nás závazkem i pro příští léta a přejme tedy sobě další pracovní úspěchy při plnění náročných úkolů dokumentace techniky a našim přátelům a spolupracovníkům stálou přízeň Technickému muzeu v Brně.

Technické památky

Reservační komise, která řídí veškerou činnost v areálu Státní technické rezervace "Stará huť v Josefském údolí u Adamova", se ve IV. čtvrtletí sešla 2. 11. v Adamově na svém 4. zasedání. Na pořadu jednání bylo zajištění I. etapy rekonstrukce areálu t.j. stavební úpravy zdi navážecí rampy a stavební zajištění pecí I. a II., které bude realizováno v letních měsících roku 1972. Členové komise byli informováni o průběhu a předběžných výsledcích archeologického průzkumu na lokalitě huti. Došlo k užšímu kontaktu pracovníků KSSPPOP, OVM BLANSKO a TM Brno, při řešení otázky rekonstruování pecí a technologie provozu huti, její prezentace návštěvníkovi a způsob, jakým bude ten který objekt upraven. V současné době je zpracovávána Ing. Ševčíkem, pracovníkem SÚRPMO objemová studie, řešící architektonické a společensko-presentační úpravy areálu.

Průzkumem vodních děl na Labi byly zjištěny ve mlýně v Klavarech u Kolína dvě turbíny z minulého století:

Girardova turbína - výrobce: Märky, Bromovský, Schulz - Prag -
- Königgrätz rok výroby 1875

a Girardova turbína - výrobce: Strojárna knížete Salma - Morava
rok výroby 1896

Jedná se o mohutné turbíny /průměr oběžného kola přes 4.000 mm/, odlišné konstrukce, které v současné době již nepracují. Jejich demontáž, transport, ale především jejich instalace v muzeu by byla velmi nákladná a obtížná, ne-li nemožná. Proto by bylo

vhodnější chránit tyto turbíny jako technickou památku, provést ochranné a conservační práce přímo na místě a upravit prostředí tak, aby byly přístupné návštěvníkům. Rozlehlé prostory, kde jsou turbíny instalovány toto řešení umožňují, protože nejsou v současné době nijak využívány.

Výstavy a expozice

Výstava IKAROVÉ DNEŠKA

Ve dnech 6. října až 14. listopadu 1971 byla ve všech výstavních sálech a dvou ambitech Technického muzea uspořádána výstava s leteckou tematikou "Ikarové dneška". Ukazovala historii a současnost československého letectví s důrazem na oblast Moravy. V době trvání výstavy navštívilo Technické muzeum v Brně 10570 návštěvníků. Více než polovina těchto návštěvníků byla školní, učňovské a studující mládeže. Výstava byla výrazně kladně hodnocena, a to ze strany veřejnosti i leteckých odborníků. Vyzdvihován byl zejména její přínos pro doplnění výuky technických předmětů na školách 2. cyklu i skutečnost, že letectví bylo na výstavě demonstrováno v tak komplexní formě, v časové i prostorové souvislosti. Ke zvýšení vzdělávací účinnosti výstavy značně přispíval i mluvený výklad průvodců z řad odborných pracovníků muzea. Postoje i názory návštěvníků na činnost Technického muzea v Brně i účinnost prezentované látky na výstavě Ikarové dneška byly současně předmětem sociologického průzkumu.

Výstava METRO MOSKVA-PRAHA

V rámci oslav Měsíce československo-sovětského přátelství byla v našem ústavu instalována výstava "Metro Moskva-Praha". Slavnostního zahájení dne 3. listopadu se zúčastnili významní představitelé veřejného a politického života našeho města a Jihomoravského kraje, sovětský konsul v Brně J.

V. Maljavko, dále sovětští odborníci, kteří praduší na výstavbě pražského metra a vedoucí pracovníci pražských stavebních podniků, jimž byla stavba metra v Praze svěřena.

Na řadě vzácných exponátů a bohatém fotografickém materiálu se návštěvníci výstavy poučili o zkušenostech z výstavby pražského metra a o spolupráci a pomoci Sovětského svazu jeho výstavbě.

Výstava byla obohacena některými sbírkovými předměty z pozůstatosti prof. Lista, kterou vlastní Technické muzeum. Byl to především Listův ideový návrh pražského metra z roku 1926 s plány a materiály z činnosti profesora Lista v oponentní radě. Výstava byla otevřena od 3. do 16. listopadu 1971.

Výstava PLOVDIV V MINULOSTI, DNES A ZÍTRA

Za účasti představitelů Městského výboru KSČ, Národního výboru města Brna a oficiální delegace družebního města Plovdivu byla dne 6. října slavnostně otevřena výstava Plovdiv včera, dnes a zítra. Na souboru fotografií byl znázorněn život byvatel tohoto města v minulosti, jejich práce a úspěchy při socialistické výstavbě.

Výstava byla otevřena od 6. do 17. října 1971.

Výstava 100 LET ŽELEZNICE VÍDEŇ - PRAHA

K 100 letému výročí založení železniční trati Vídeň-Pra-

ha uspořádalo Technické muzeum výstavku modelů železničních vozů a lokomotiv a jiných zajímavých dokumentů ze současného provozu našich železnic.

Výstava byla otevřena od 15. do 25. října 1971.

Výstava ČLOVĚK XX. STOLETÍ

Na této výstavě byla brněnská veřejnost seznámena s výsledky III. celostátní fotografické soutěže čtenářů Technického magazínu.

Výstava byla otevřena od 18. listopadu do 5. prosince 1971.

Výstava 20 LET SVAZARMU

Dne 19. listopadu byla slavnostně zahájena výstava 20 let Svazarmu, kterou připravil Městský výbor Svazarmu v Brně. V ambitech a výstavních sálech byly shromážděny zajímavé dokumenty ze všech oblastí mnohostranné činnosti Svazarmu v našem městě během jeho dvacetiletého vývoje.

Výstava byla otevřena od 19 do 28. listopadu 1971.

Výstava 10 LET TELEVIZNÍHO STUDIA BRNO

Brněnské televizní studio připravilo v rámci oslav 10. výročí svého trvání výstavu o své činnosti. Byla zahájena dne 5. prosince. Na výstavě byla ilustrována historie televizního studia od jeho skromných počátků k současnému stavu. Návštěvníci byli též seznámeni s moderní televizní technikou a perspektivami rozvoje brněnského televizního studia. Výstava byla otevřena od 5. do 16. prosince 1971.

"IKAROVÉ DNEŠKA" jako putovní výstava

Od 17. prosince 1971 do února 1972 bude výstava Ikarové dneška v částečně zmenšeném rozsahu instalována v Kaňkově sále ve Východočeském muzeu v Pardubicích a v březnu 1972 bude v plném rozsahu reinstalována ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti. Je to poprvé v historii ústavu, kdy výstavu, připravenou pracovníky Technického muzea v Brně, přebírají jiné muzejní instituce v ČSSR.

Stálé expozice Technického muzea:

Vývoj využití vodní energie

Parní energetika

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných diapozitivů, uvedla ve 4. čtvrtletí 5 programů, které shlédlo 5584 návštěvníků (do 12. prosince).

Celkem navštívilo expozice a výstavy Technického muzea od začátku tohoto roku 51.480 návštěvníků, z toho bylo 497 hromadných návštěv (do 12. prosince).

Sbírkotvorná činnost

Poradní sbor pro nákupy sbírkových předmětů se sešel ve 4. čtvrtletí dvakrát k posouzení a schválení předložených návrhů na nákup sbírkových předmětů. Do sbírek TM přibudou modely letadel, funkční model vodního kola se zařízením na drcení kostí, funkční model přečerpávací elektrárny Hohenwar-te II a světelný panel reverzní diagonální turbíny Mikšová II (výrobky ČKD Blansko), zámečnická a kovářská pozůstatost, nové typy šicích strojů, el. dynamo LS II (výrobce Soušedík Vsetín), část zařízení hamru, automobil Z-4 (I. série), automobil Z 600 ccm, trolejbus 6 Tr, elektrická tramvaj č. 205 a další předměty.

Sbírkový fond hracích strojů byl v tomto čtvrtletí obo-hacen dalšími předměty. Byly získány dva hrací strojky "hře-bíčkové", systém BREVETE. Zároveň byly v tomto čtvrtletí pro-vedeny opravy celého sbírkového fondu, který je připraven k vystavení. S výstavou hracích strojů se počítá v prvním čtvrt-letí příštího roku.

Sbírkový letecké techniky byly v listopadu doplněny o 10 kusů leteckých zaměřovačů různých typů, převážně z období 2. světové války. Unikátní mezi nimi je bombardovací zaměřo-

vač československé konstrukce značky Pantof, z období mezi 1. a 2. světovou válkou. Bylo u něho již použito principu synchronního sledování cíle záměrným paprskem pro určení traťové rychlosti letounů.

V současné době se provádí odborná deskripce těchto předmětů a jejich evidence druhého stupně.

Pro oddělení obráběcích strojů byl od akciové společnosti Strojimport Praha získán funkční model obráběcí karuselové jednotky.

Ve 4. čtvrtletí tohoto roku získalo Technické muzeum pro svou připravovanou slévárenskou expozici formovací lisovací stroj se spodním lisováním. Podle zápisu ve strojní knize v n. p. Slatina, kde stroj ještě nedávno byl v provozu, jde o stroj tuzemské výroby z roku 1940, vycházející ze známé konstrukce formovacího stroje typu LAR od německé firmy Künkel-Wagner. Tento typ patřil mezi stroje málo náročné a přitom dobře vybavené. V poválečných letech patřil k nejrozšířenějším.

Pro oddělení městské hromadné dopravy byl získán trolejbus 6 Tr, který byl vyroben v roce 1949 v nár. podniku Škoda Plzeň. Byl získán od Dopravního podniku města Plzně. S ukončením rekonstrukce se počítá v r. 1973.

Pro budoucí expozici městské hromadné dopravy se v současné době rekonstruuji dva tramvajové vozy v ústředních dílnách Dopravního podniku města Prahy, jeden vůz se rekonstruuje v Dopravním podniku Olomouc a jeden trolejbus v Dopravním podniku Ostrava.

Před dokončením rekonstrukce je tramvajový vlečný vůz č. 205, vyrobený v roce 1920 ve vagonce Studénka, který sloužil desetiletí městské hromadné dopravě v Brně. Vůz je rekonstruován do původního stavu v dílnách Dopravního podniku města Brna.

Přednášky - besedy - semináře

Ve dnech 11. a 12. listopadu 1971 se v našem ústavu uskutečnil první pracovní seminář z dějin metalurgie v oblasti Moravy, kterého se zúčastnilo 30 odborníků: z muzeí, výzkumných ústavů, archivů a výrobních závodů. S referáty vystoupili pracovníci Technického muzea:

Ing. Pavel Š t í c h a (Význam a postavení metalurgie v technickém muzejnictví),

Jiří J i ř í k o v s k ý (K vývoji slévárenského zařízení u nás),

Jiří M e r t a (Výzkum Staré huti v Josefském údolí u Adamova),

prom. hist. Eva K o n e č n á (Pozůstatost akademika Píška a její zpracování v Technickém muzeu).

Seminář přispěl k vyjasnění řady otázek z dějin metalurgie u nás. Pro účastníky a další zájemce bude vydán sborník referátů, koreferátů a diskusních příspěvků.

Dne 4. listopadu uspořádalo Technické muzeum spolu s přípravným městským výborem Socialistické společnosti pro vědu, kulturu a politiku při příležitosti zahájení Měsíce čs. sovětského přátelství přednášku doc. V. A. M i t r o f a n o v a , kand. ekon. věd z University P. Lumumby v Moskvě, na téma: Vědecko technická revoluce - materiální základna komunismu.

Odborná a výzkumná činnost

Dne 22. listopadu proběhlo oponentní řízení k práci Ing. A. Voženílka a L. Bauera: "Příspěvek k historii výroby automobilů ve Zbrojovce Brno - vývoj spalovacích motorů a měření jejich parametrů". Práce byla oceněna jako jeden z prvních výsledků odborné činnosti ústavu a doporučeno její využití pro potřeby muzejní prezentace.

Pracovní skupina pro studium historie vodního hospodářství a stavitelství na Moravě a Slezku, která byla ustavena v září tohoto roku, se sešla na své druhé pracovní poradě dne 2. listopadu, aby konkretizovala svoji pracovní náplň pro nejbližší období a úkoly jednotlivých oborů jmenovitě zajistila. Dále bylo na této poradě dohodnuto, že počátkem příštího roku bude uspořádán seminář k metodologickým otázkám sledované problematiky.

Zástupci Technického muzea se zúčastnili dne 10.11.1971 ustavující schůze odborné skupiny pro studium dějin vodního hospodářství povodí Odry se zájmovým střediskem "Oderský mlýn" v Bartošovicích na Moravě, ostravské pobočky Společnosti pro dějiny věd a techniky při ČSAV. Byla navázána spolupráce s touto skupinou.

V tomto čtvrtletí byly dokončeny dílčí úkoly dlouhodobých výzkumných témat. Byly předloženy kontrolní a dílčí výzkumné studie u úkolu Ing. P. Štíchy, J. Merty, J. Jiříkovského, Dr. F. Kropáčka a Dr. E. Konečné. Připravuje se jejich oponentura.

V oddělení vývoje spalovacích motorů byla dokončena studie o vývoji výroby leteckých motorů v brněnské Zbrojovce. Oponentní řízení k této studii proběhne v prvním čtvrtletí příštího roku.

V tomto čtvrtletí zahájil Ing. Pavel Štícha systematickou dokumentaci vzpomínek pamětníků o vývoji lití oceli na Moravě. První besedu natočil se slévači - důchodci z Třineckých železáren. Zároveň byla ve slévárně tohoto závodu uskutečněna beseda o současných problémech tohoto oboru. Byla zaznamenána na magnetofonovém pásku. Díky mimořádnému pochopení pracovníků slévárny oceli Třineckých železáren, jmenovitě jejího vedoucího R. KAWULOKA, získalo Technické muzeum cenné a zajímavé informace o historii tohoto řemesla.

Knihovna a dokumentační sbírky

Knihovna Technického muzea spolupracuje se Státní knihovnou ČSR na perspektivním katalogu cizojazyčných periodik vydaných do roku 1964, které jsou v knihovně Technického muzea pro vydání celostátního "Soupisu cizozemských periodik v našich knihovnách".

V našem ústavu bude celkem zpracováno asi 1000 titulů.

Do knihovny TM byla v tomto čtvrtletí převezena část knihovny akademika P í š k a, která po vytrídění bude zpracována.

Knihovna Technického muzea získala v tomto čtvrtletí vzácný mapový materiál

"Plány silnic a železnic Moravy z roku 1870".

Řízení a organizace

Na pracovních poradách odboru vědy a techniky byla v tomto čtvrtletí věnována mimo řešení operativních úkolů pozornost depozitářům. Projednaly se koncepční otázky náplně jednotlivých depozitárních prostor a dán návrh na dislokaci sbírkového fondu.

V tomto čtvrtletí bylo též započato se stěhováním sbírkových předmětů do nového depozitáře v zámku Litenčice.

Z činnosti ROH.

Na členské schůzi ROH v říjnu byl schválen plán aktivizace činnosti odborové organizace, který obdrželi všichni pracovníci ústavu. Kontrola jeho plnění bude průběžná.

16. listopadu se konala v našem ústavu výroční schůze ROH. Po zhodnocení práce odstupujícího výboru byla provedena volba nového závodního výboru. Všichni navržení kandidáti byli zvoleni. Předsedkyní ZV ROH se stáa dlouholetá odborová funkcionářka prom. hist. E. Konečná.

V rámci předvolební kampaně zorganizoval Závodní výbor ROH ústavu dne 5. listopadu přednášku Ing. J. Vágnera, ředitele ZOO ve Dvoře Králové, který hovořil o budování zoologické zahrady a získávání zvěře v afrických zemích.

Z činnosti SČSP

Velmi iniciativně vyvíjí svou činnost skupina pracovníků TM - členů odbočky SČSP při brněnských muzeích. - Na počest zahájení Měsíce československo - sovětského přátelství uzavřela závazek na rozšíření členské základny odbočky a to tak, aby organizovanost pracovníků TM v SČSP dosáhla minimálně nadpoloviční většinu kmenového stavu. Závazek je dále rozšířen o konkrétní úkoly při realizaci výstavy Metro Moskva - Praha, která byla zařazena do oficiálního pořadu akcí v rámci Dnů sovětské vědy a techniky v Brně.

Ze zlepšovatelského hnutí v Technickém muzeu

Na výroční schůzi závodní organizace ROH Technického muzea v listopadu 1971 předal slavnostním způsobem ředitel ústavu soudruh Ing. Miroslav BERKA zlepšovatelská osvědčení celkem šesti zlepšovatelům z řad pracovníků Technického muzea. Nejvíce zlepšovacích návrhů podal odborný pracovník František Novoměstský,

Z činnosti závodní pobočky ČVTS

Závodní pobočka České vědeckotechnické společnosti, která byla v Technickém muzeu založena v srpnu 1971, sdružuje již většinu odborných pracovníků ústavu. V podzimních měsících byla vykonána potřebná organizačně administrativní opatření, nezbytná pro normální činnost pobočky. Týkala se jednak vnitřního života pobočky, jednak spojení s krajskou radou ČVTS v Brně. V současné době připravuje výbor výroční členskou schůzi závodní pobočky, která se sejde v prvním čtvrtletí 1972.

Dne 13. prosince se kolektiv pracovníků Technického muzea zúčastnil malé slavnosti, která byla uspořádána u příležitosti 60. narozenin dlouholetého pracovníka ústavu Ing. Tomáše Šestáka. Jubilanta pozdravil ředitel ústavu Ing. Berka a popřál mu jménem celého kolektivu pevné zdraví a hodně elánu do další činnosti v našem ústavu.

Účast TM na odborných seminářích a konferencích:

Pracovníci Technického muzea se v tomto čtvrtletí zúčastnili:

- vědeckého soustředění hlavního úkolu státního vědeckého programu VIII-4-4 (v rámci tohoto úkolu se zpracovává i téma "Úloha technických muzeí ve výchově dospělých v socialistické společnosti")

- semináře "K základním otázkám kulturně výchovné funkce socialistického státu", který pořádal Ústav pro výzkum kultury v Praze
 - XI. semináře z dějin hutnictví, pořádaný Národním technickým muzeem v Praze
 - symposia "Hornická Příbram ve vědě a technice 1971"
-

Výstavba a přestavba TM

V areálu Technického muzea byla dokončena generální oprava střech a venkovních fasád. Zároveň byla dokončena výměna klempířských prvků a provedly se opravy obvodových hradebních zdí.

V prosinci tohoto roku se provedla rekonstrukce telefonní ústředny ústavu, která znamená podstatné zkvalitnění telefonního provozu.

V tomto čtvrtletí se též provádí geodetické zaměření celého areálu zámku Litenčice jako podklad pro statické zajištění objektu zámku. Tuto akci projektuje i realizačně zajišťuje národní podnik Geotest Brno.

Bylo též započato s výkopem geologických sond na zámku Litenčice a zámku Dřínov.

Klub přátel TM

Členové sekce AUTO - MOTO "Z" Klubu přátel Technického muzea pracují na rekonstrukci osobního vozu 600 ccm, vyrobeného v roce 1924 v brněnské Zbrojovce. Čtyřválcový motor tohoto vozu je před ukončením generální opravy. Předpokládá se, že vozidlo bude představeno veřejnosti v roce 1972.

V posledním období, zejména v souvislosti s výstavou Zbrojovka a automobil, která byla uspořádána v září 1971 v Technickém muzeu, zvýšil se zájem o činnost Klubu přátel Technického muzea. Vzrostl zvláště počet jeho členů pracujících v sekci auto - moto "Z". Výstava s leteckou tematikou letákové dneška zase soustředila kolem Technického muzea aktiv spolupracovníků z řad leteckých odborníků. Zkoumají se možnosti i zájem o práci v oboru letectví a uvažuje se o zřízení letecké sekce v rámci KPTM.

TM připravuje

Technické muzeum připravuje seminář k problematice městské hromadné dopravy, jehož termín byl z technických důvodů přeložen na I. čtvrtletí příštího roku. Bude třídní a účastní se ho asi 40 odborníků z oblasti městské hromadné dopravy.

Technické muzeum připravuje výstavu

"DÍTĚ A TECHNICKÁ HRAČKA",

která bude zahájena dne 22. prosince a potrvá do 14. ledna 1972.

Na výstavě uvidí návštěvníci vedle vstupní historické části pohledku výrobců čs. hračkářského průmyslu a projevy technické tvořivosti mladých lidí.

Výstava bude doplněna ukázkami dětských kreseb z Domu dětí a mládeže v Brně.

PF*1972

